

Pamatnostādnes

par privātpersonu vai MVU noguldījumiem, uz kuriem likviditātes pārskatu nolūkos attiecas atšķirīgas izejošās naudas plūsmas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (Kapitāla prasību regula – KPR)

Pamatnostādnes par privātpersonu vai MVU noguldījumiem, uz kuriem likviditātes pārskatu nolūkos attiecas atšķirīgas izejošās naudas plūsmas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (Kapitāla prasību regula – KPR)

Saturs

1.	EBA pamatnostādnes par privātpersonu vai MVU noguldījumiem, uz kuriem likviditātes pārskatu nolūkos attiecas atšķirīgas izejošās naudas plūsmas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 575/2013 (Kapitāla prasību regula – KPR)	3
I sadaļa.	Priekšmets, darbības joma un definīcijas	5
II sadaļa.	Norādījumi par privātpersonu vai MVU noguldījumu produktu, uz kuriem attiecas augstāka izejošās naudas plūsma, identificēšanu	5
III sadaļa.	Galīgie noteikumi un īstenošana	10

1. EBA pamatnostādnes par privātpersonu vai MVU noguldījumiem, uz kuriem likviditātes pārskatu nolūkos attiecas atšķirīgas izejošās naudas plūsmas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 575/2013 (Kapitāla prasību regula – KPR)

Pamatnostādņu statuss

1. Šajā dokumentā iekļautas pamatnostādnes, kas izveidotas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulas (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/78/EK (EBI regula), 16. pantu. Saskaņā ar EBI regulas 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm un finanšu iestādēm jādara viss iespējamais, lai ievērotu šīs pamatnostādnes.
2. Pamatnostādnēs noteikta EBI nostāja par atbilstošām uzraudzības praksēm Eiropas finanšu uzraudzības sistēmā un to, kā Savienības tiesību akti būtu jāpiemēro konkrētā zonā. Tāpēc EBI sagaida, ka visas kompetentās iestādes un finanšu iestādes, kurām pamatnostādnes paredzētas, tās ievēros. Kompetentajām iestādēm, kurām pamatnostādnes ir piemērojamas, tās ir jāievēro, atbilstoši iekļaujot savās uzraudzības praksēs (piemēram, grozot savu tiesisko regulējumu vai uzraudzības procesus), tostarp gadījumos, kad pamatnostādnes ir galvenokārt paredzētas iestādēm.

Ziņošanas prasības

3. Saskaņā ar EBI regulas 16. panta 3. punktu kompetentajām iestādēm līdz 06.02.2014. ir jāpaziņo EBI, vai tās ievēro vai plāno ievērot šīs pamatnostādnes vai – neievērošanas gadījumā – pamatnostādņu neievērošanas iemesli. Ja līdz noteiktajam datumam nekāds paziņojums nav veikts, EBI uzskatīs, ka kompetentās iestādes pamatnostādnes neievēro. Paziņojumi, iesniedzot 5. sadaļā sniegto veidlapu, ir jāsūta uz e-pastu compliance@eba.europa.eu ar atsauci "EBA/GL/2013/01". Paziņojumi jāveic personām, kurām ir atbilstošas pilnvaras ziņot par atbilstību savas kompetentās vārdā.
4. Paziņojumi tiks publicēti EBI tīmekļa vietnē atbilstoši EBI regulas 16. panta 3. punktam.

Saturs

I sadaļa. Priekšmets, darbības joma un definīcijas	5
II sadaļa. Norādījumi par privātpersonu vai MVU noguldījumu produktu, uz kuriem attiecas augstāka izejošās naudas plūsma, identificēšanu	5
III sadaļa. Galīgie noteikumi un īstenošana	10

I sadaļa. Priekšmets, darbības joma un definīcijas

Saskaņā ar KPR 421. panta 3. punktu šīs vadlīnijas ir veidotas, lai saskaņotu kritērijus privātpersonu vai MVU noguldījumiem, uz kuriem attiecas izejošās naudas plūsmas, kas atšķiras vismaz no KPR 421. panta 1. un 2. punktā noteiktajām, identificēšanai un kategorizācijai, kā arī kritērijus šādu produktu noteikšanai likviditātes pārskatu nolūkos. Attiecīgi šo pamatnostādņu piemērošanas joma ir vērsta uz noguldījumiem, uz kuriem attiecas augstākas izejošās naudas plūsmas.

Šīs pamatnostādnes ir piemērojamas individuālajām un konsolidētajām iestāžu likviditātes prasībām saskaņā ar KPR pirmās daļas II sadaļu.

Pamatnostādņu darbības joma aptver visus privātpersonu noguldījumus saskaņā ar KPR 421. pantu, tostarp noguldījumus, kas atbilst 421. panta 1. punktā minētajiem nosacījumiem, t.i., noguldījumus, kurus sedz noguldījumu garantiju shēma un kuri ir vai nu daļa no iedibinātām attiecībām vai arī tiek turēti darījumu kontos, kuri atbilst ar augstāku izejošās naudas plūsmu saistītiem kritērijiem.

II sadaļa. Pamatnostādnes par privātpersonu vai MVU noguldījumu produktu, uz kuriem attiecas augstāka izejošās naudas plūsma, identificēšanu

1. daļa. Vispārīgi apsvērumi

1. "Iedibinātu attiecību, kuras padara naudas izņemšanu ļoti mazticamu," noteikšana

Likviditātes pārskatu nolūkos privātpersonas noguldījums ir uzskatāms par iedibinātu attiecību daļu apvienotā iestāžu un tirgus mēroga stresa scenārijā, ja noguldītājs atbilst vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

- a) noguldītājam ir aktīvas līgumattiecības ar iestādi uz minimālu laiku;
- b) noguldītājam ir aizņēmuma līgumattiecības ar iestādi par hipotekāro aizdevumu vai citiem ilgtermiņa aizdevumiem; vai
- c) noguldītājam ir minimāls aktīvu produktu (kas nav aizdevumi) skaits iestādē.

2. "Darījumu konta, tostarp kontu, uz kuriem regulāri tiek ieskaitītas algas," noteikšana

Privātpersonas noguldījumu uzskata par turētu darījumu kontā, ja algas, ienākumi vai darījumi tiek regulāri attiecīgi kreditēti un debitēti konkrētajā kontā.

3. Attiecībā uz abiem II sadaļas 1. daļas 1. un 2. punkta apsvērumiem iestādēm ir jābūt pieejamai datu vēsturei, tostarp par noguldītāju rīcību, lai pamatotu viņu noguldījumu klasifikāciju.

4. Metodoloģija privātpersonu vai MVU noguldījumu produktu, uz kuriem attiecas augstāka izejošās naudas plūsma, identificēšanai

- 4.1. Privātpersonu noguldījumi ir jāgrupē trīs noguldījumu, uz kuriem attiecas augstāka izejošās naudas plūsma, grupās, pamatojoties uz tiem raksturīgo riska faktoru skaitu un risku, kas minēti Pamatnostādņu 2. daļā. Tomēr minēto riska faktoru saraksts nav izsmieošs un iestādēm, kuras konstatē papildu kritērijus, kuri saistīti ar augstākām izejošās naudas plūsmām, tie ir jāiekļauj savās analīzēs.
- 4.2. Iestādēm likviditātes ziņošanas nolūkos jānovērtē atbilstošās augstākās izejošās naudas plūsmas katrā no trīs grupām saskaņā ar turpmāk izklāstīto pamatnostādņu 3. daļu.

2. daļa. Faktori, kas ietekmē privātpersonu noguldījumu produktu stabilitāti

5. Privātpersonu noguldījumu apjoms

- 5.1. Iestādēm par augstas vērtības noguldījumiem jāuzskata noguldījumi, kas atbilst visām turpmāk minētajām prasībām:
- a) noguldījumi pārsniedz zemāko no divām šādām summām:
 - i) EUR 100 000 vai
 - ii) vietējās noguldījumu garantijas shēmas summu;
 - b) tie ir zemāki par EUR 500 000.
- 5.2. Iestādēm par ļoti augstas vērtības noguldījumiem jāuzskata noguldījumi, kas sasniedz vismaz EUR 500 000.
- 5.3. Klienta noguldījumu vērtības aprēķināšanas nolūkos iestādes iekļauj aprēķinā visus klienta noguldījumu kontus attiecīgajā iestādē.
- 5.4. Turklāt iestādes veic savas noguldījumu bāzes koncentrācijas analīzi; iekšēju mērķu nolūkā ir jāievieš pietiekoši sliekšņi un/vai robežas, lai noteiktu augstas vērtības privātpersonu noguldījumus.
- 5.5. Noguldījumu bāzes koncentrācijas noteikšanai var izmantot vairākas metodes. Piemēram, iestādes var noteikt „konkrētu daudzumu” lieliem privātpersonu noguldījumiem vai noteikt „lielāko privātpersonu noguldījumu daudzumu”, kas atbilst noteiktai privātpersonu noguldījumu bāzes procentuālajai daļai. Lai noteiktu augstas vērtības privātpersonu noguldījumus, iestādes var izmantot vietējam tirgum pielāgotu noguldījumu garantijas summas sliekšni, virs kura procentu likmi pārrunā ar noguldītāju vai vienojas par jebkādiem citiem īpašiem mehānismiem, kas var ierobežot izejošās naudas plūsmas risku.

6. No likmes atkarīgi produkti vai produkti ar īpaši labiem nosacījumiem

- 6.1. Depozītu uzskata par atkarīgu no likmes, ja iestāde piedāvā procentu likmi, kas:
- a) ievērojami pārsniedz vidējo likmi līdzīgiem privātpersonām paredzētiem produktiem, kurus piedāvā līdzbiedri, ņemot vērā vietējā noguldījumu tirgus īpatnības;

- b) vai kuras ienesīgumu iegūst no tirgus indeksa vai indeksu kopuma;
- c) vai kuras ienesīgumu iegūst no jebkāda tirgus mainīgā lieluma, kas nav mainīga procentu likme.

6.2. Iestādes var konstatēt no likmes atkarīgus produktus, salīdzinot katram noguldījumam piemēroto likmi ar vidējo likmi, ko par līdzīgiem produktiem maksā līdzbiedri. Ar vārdu "līdzbiedri" ir saprotamas iestādes ar salīdzināmu uzņēmējdarbības modeli un lielumu, ko nosaka iestāde un vajadzības gadījumā pārbauda kompetentā iestāde.

7. Fiksēta termiņa noguldījumi, kuriem tuvojas maksājumu termiņš, vai noguldījumi ar brīdinājuma termiņu

7.1. Noguldījumi, kas ir uzskatāmi par atbilstošiem šai kategorijai, ir:

- a) noguldījumi, kas sākotnēji veikti kā fiksēta termiņa noguldījumi ar beigu termiņu 30 dienu laikā, vai
- b) noguldījumi ar fiksētu brīdinājuma termiņu, kas ir īsāks par 30 dienām, saskaņā ar līguma nosacījumiem, izņemot noguldījumus, kuriem var piemērot 421. panta 5. punktā minētos nosacījumus.

7.2. Novērtējot privātpersonu noguldījumu izejošās naudas plūsmas, iestādēm jāapsver ietekme, ko rada:

- a) naudas izņemšanas ierobežojumi vai brīdinājuma termiņi;
- b) privātpersonu noguldījumu produktu, kurus var likumīgi izbeigt pirms sākotnējā beigu termiņa, izņemšanas izmaksas;
- c) sekas attiecībā uz iestādes reputāciju, neļaujot izņemt noguldījumus, ja iestādes ir ieviesušas šādu noguldījumu produktu agrīnas dzēšanas praksi.

8. Augsta riska izplatīšanas kanāli, tostarp bankas, kuras pieejamas tikai tiešsaistē, citi attālinātās piekļuves veidi un starpnieku noguldījumi

Iestādēm jāpieskaita privātpersonu noguldījumi, kuriem piekļūts, izmantojot augsta riska izplatīšanas kanālus, piemēram, bankas, kuras pieejamas tikai tiešsaistē, citus attālinātās piekļuves veidus un starpnieku noguldījumus (ja starpnieki vāc līdzekļus no fiziskas personas vai MVU), augstākām izejošās naudas plūsmām, ņemot vērā šādus apsvērumus:

- a) pamatoti esoši līguma ierobežojumi attiecībā uz naudas izņemšanu;
- b) sekas attiecībā uz iestādes reputāciju, neļaujot izņemt noguldījumus, ja iestādes ir ieviesušas augstāku dzēšanas līmeņu praksi šādiem produktiem.

9. Noguldījumu valūta

Iestādes nošķir privātpersonu noguldījumus vietējā un ārvalstu valūtā.

10. Nerezidentu noguldījumi

Iestādes nošķir rezidentu un nerezidentu privātpersonu vai MVU noguldījumus. Šāds nošķīrums jānosaka starp ES rezidentu un ES nerezidentu noguldījumiem attiecībā uz noguldījumiem iestādēs, kuru galvenais birojs atrodas Eiropas Savienībā. Rezidenta definīciju likviditātes seguma prasības nolūkos parasti nosaka, izmantojot piemērojamo statistikas vai nodokļu sistēmas definīciju.

Iestādēm jānosaka noguldītāja uzturēšanās vieta individuāli.

11. Ar produktiem saistītie noguldījumi

Iestādēm jānosaka privātpersonu noguldījumu produkti, kuri piesaistīti citiem faktoriem, kas var mainīties 30 dienu perioda laikā un izraisīt augstāku izejošās naudas plūsmas risku.

12. Citas īpašības

12.1. Iestādēm jāpārdomā sava privātpersonu vai MVU noguldījumu bāze, lai noteiktu jebkādas citas iezīmes, kas norāda vai var norādīt uz privātpersonu noguldījumu veidu ar augstākām izejošās naudas plūsmas likmēm un nav minētas KPR 421. panta 1. un 2. punktā. Citu iezīmju konstatēšana vai neesamība ir jādokumentē.

12.2. Lai noteiktu šādas iezīmes, iestādēm jānovērtē novērotā (vēsturiskā) un gaidāmā stabilitāte/svārstīgums konkrētajiem piedāvātajiem privātpersonu vai MVU noguldījumu produktiem un jānosaka produktu veidi, kas ir izrādījušies vai varētu izrādīties nestabili.

12.3. Šajā nolūkā iestādēm jāizmanto stresa testa scenārijs, pieņemot, ka ir spēkā apvienots spēcīgs sistēmisks un tirgu aptverošs notikums. Lai novērtētu privātpersonu vai MVU noguldījumu produktu svārstīgumu, var izmantot iekšējus statistiskus un matemātiskus modeļus. Materiālu šādām metodēm galvenokārt veido dati, kas iegūti no iepriekšējiem noguldījumiem situācijām un no hipotētiskiem pieņēmumiem, kuru pamatā ir stresa scenāriji.

12.4. Mazas un ne tik plaša profila iestādes var izmantot vienkāršotas metodes, kuru pamatā ir statistikas modeļi, piemēram, modeļi, ar kuriem nosaka maksimālo samazinājumu, kas 30 dienu perioda laikā novērots attiecībā uz konkrētu noguldījumu konkrētā laika posmā, tostarp spriedzes periodā.

12.5. Ir ieteicams izmantot ekspertu slēdzienus, lai iekļautu faktorus, kas modelī nav ņemti vērā, jo īpaši attiecībā uz inovatīviem produktiem, kuru vēsture nav sena.

12.6. Ļoti vērtīgs rīks analizē ir privātpersonu noguldījumu produktu kārtošana pēc to svārstīguma vai šķīetamā svārstīguma. Tas palīdzētu veikt konsekvētu īstenošanu attiecībā uz visiem iestādes privātpersonu vai MVU noguldījumu produktiem. Rezultātu, kas iegūti par dažādiem produktiem, salīdzināšana un izlecošo vērtību noteikšana var palīdzēt konstatēt mazāk stabilus noguldījumus.

12.7. Pieņēumos, kas ir šo metožu pamatā, ir jāiekļauj 30 dienu prognoze, un tie ir regulāri jāpārskata, jo īpaši, lai pamanītu jebkādas būtiskas izmaiņas tirgus apstākļos. Turklāt iestādēm, lai uzlabotu minētā novērtējuma kvalitāti, ir jāapsver korelācija, kaitīga ietekme un sezonāli apstākļi.

3. daļa

13. Augstāku izejošo plūsmu noteikšana

13.1. Iestādēm, lai kategorizētu noguldījumus, uz kuriem attiecas augstākas izejošās naudas plūsmas, jāpiemēro tālāk norādītā metodoloģija.

13.2. Šo pamatnostādņu 2. daļā minētie faktori ir jāiedala divās kategorijās.

- a) Augsts risks, kas ietver šādus riska faktorus:
- i) noguldījumu valūta;
 - ii) ar produktiem saistīti noguldījumi;
 - iii) no likmes atkarīgi produkti vai produkti ar īpaši labiem nosacījumiem;
 - iv) augsta riska izplatīšanas kanāli, tostarp bankas, kuras pieejamas tikai tiešsaistē, un starpnieku noguldījumi;
 - v) augstas vērtības noguldījumi;
 - vi) citas iezīmes, kuras iestāde uzskata par augsta riska iezīmēm saskaņā ar šo pamatnostādņu 13. punktu.
- b) Ļoti augsts risks, kas ietver šādus riska faktorus:
- i) fiksēta termiņa noguldījumi, kuriem tuvojas maksājumu termiņš, vai noguldījumi ar brīdinājuma termiņu;
 - ii) nerezidentu noguldījumi;
 - iii) ļoti augstas apjoma noguldījumi.

13.3. Iestādēm ir jānovērtē privātpersonu vai MVU noguldījumi atbilstoši iepriekš minētajiem faktoru kopumiem.

13.4. Iestādēm jāpieskaita privātpersonu vai MVU noguldījumi vienai no šādām trijām grupām, pamatojoties uz pamatā esošajam noguldījumam noteikto riska faktoru skaitu:

- a) noguldījumi, kuriem raksturīgi divi 1. kategorijas riska faktori;
- b) noguldījumi, kuriem raksturīgi trīs 1. kategorijas riska faktori vai viens 1. kategorijas riska faktors un viens 2. kategorijas riska faktors;
- c) noguldījumi, kuriem raksturīgi divi 2. kategorijas riska faktori vai divi 1. kategorijas riska faktori un viens 2. kategorijas riska faktors, vai jebkāda cita faktoru kombinācija.

13.5. Iestādēm jānovērtē atbilstošās augstākās izejošās naudas plūsmas likmes katrai grupai saskaņā ar vēsturisko un gaidāmo svārstību novērtējumu.

III sadaļa. Galīgie noteikumi un īstenošana

14. Piemērošanas datums

Valstu kompetentajām iestādēm jāīsteno šīs pamatnostādnes, tās iekļaujot savās uzraudzības procedūrās trīs mēnešu laikā pēc publicēšanas datuma. Pēc tam valstu kompetentajām iestādēm jānodrošina, ka iestādes šīs pamatnostādnes efektīvi ievēro.